

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

Urząd Patentowy
Rzeczypospolitej Polskiej

(12) **OPIS PATENTOWY** (19) **PL** (11) **163042**

(13) **B1**

(21) Numer zgłoszenia: **278721**

(51) IntCl⁵:
C04B 35/48

(22) Data zgłoszenia: **06.04.1989**

(54)

Stabilizowane tworzywo cyrkonowe

(43) Zgłoszenie ogłoszono:
15.10.1990 BUP 21/90

(45) O udzieleniu patentu ogłoszono:
28.02.1994 WUP 02/94

(73) Uprawniony z patentu:
Akademia Górniczo-Hutnicza
im. Stanisława Staszica, Kraków, PL

(72) Twórcy wynalazku:
Marek Danielewski, Kraków, PL
Krzysztof Haberko, Kraków, PL
Maria Haberko, Kraków, PL
Mieczysław Jaśkowski, Słomniki, PL
Waldemar Pyda, Kraków, PL
Zbigniew Żurek, Kraków, PL

(57) Stabilizowane tworzywo cyrkonowe zawierające ZrO_2 oraz koncentrat stabilizujący, w którym występują lekkie i ciężkie pierwiastki ziem rzadkich, **znamiennie tym**, że składa się z 80-97% molowych ZrO_2 oraz 3-20% molowych koncentratu cerowo-lantanowego zawierającego 50-80% molowych CeO_2 , 10-30% molowych La_2O_3 oraz lekkie i ciężkie pierwiastki ziem rzadkich w tym nie więcej niż 10% molowych Y_2O_3 , pochodzący korzystnie z odpadów powstałych przy produkcji kwasu fosforowego.

PL 163042 B1

Stabilizowane tworzywo cyrkonowe

Zastrzeżenie patentowe

Stabilizowane tworzywo cyrkonowe zawierające ZrO_2 oraz koncentrat stabilizujący, w którym występują lekkie i ciężkie pierwiastki ziem rzadkich, **znamiennie tym**, że składa się z 80-97% molowych ZrO_2 oraz 3-20% molowych koncentratu cerowo-lantanowego zawierającego 50-80% molowych CeO_2 , 10-30% molowych La_2O_3 oraz lekkie i ciężkie pierwiastki ziem rzadkich w tym nie więcej niż 10% molowych Y_2O_3 , pochodzący korzystnie z odpadów powstałych przy produkcji kwasu fosforowego.

* * *

Przedmiotem wynalazku jest stabilizowane tworzywo cyrkonowe, znajdujące zastosowanie jako materiał konstrukcyjny o dobrych właściwościach mechanicznych, a także jako spieki do budowy ogniw elektrochemicznych.

Znane jest tworzywo cyrkonowe stabilizowane tlenkami CaO , Y_2O_3 , CeO_2 , MgO , przy czym wymienione stabilizatory stosowane są pojedynczo lub w układzie potrójnym z cyrkonem w ilości 3-12% molowych w stosunku do ZrO_2 . Z opisu patentowego USA nr 3 957 500 znane jest również tworzywo cyrkonowe stabilizowane nieczystym koncentratem itrowym zawierającym 35-70% wagowych Y_2O_3 oraz tlenki ciężkich i lekkich pierwiastków ziem rzadkich. Koncentrat mieszano z ZrO_2 w ilości zapewniającej uzyskanie stężenia tlenków stabilizujących przynajmniej 3% molowych w przeliczeniu na Y_2O_3 i tlenki ciężkich pierwiastków ziem rzadkich. Tworzywa te charakteryzują się bardzo dobrymi właściwościami mechanicznymi.

Istotę wynalazku stanowi stabilizowane tworzywo cyrkonowe zawierające 80-97% molowych ZrO_2 oraz 3-20% molowych koncentratu cerowo-lantanowego zawierającego 64% molowych CeO_2 , 20% molowych La_2O_3 oraz lekkie i ciężkie pierwiastki ziem rzadkich wraz z około 3% molowych Y_2O_3 . Koncentrat pochodzi korzystnie z odpadów powstałych przy produkcji kwasu fosforowego. Tworzywo według wynalazku charakteryzuje się dobrymi właściwościami mechanicznymi i elektrycznymi. Posiada też bardziej drobnoziarnistą mikrostrukturę w porównaniu z tworzywami stabilizowanymi czystym CeO_2 . Jest to rezultat hamującego wpływu na rozrost ziaren tlenków wchodzących w skład koncentratu. Tworzywa zawierające więcej niż 3% molowych koncentratu wykazują obecność w mikrostrukturze faz uporządkowanych typu $La_2Zr_2O_7$ oraz $Ce_2Zr_3O_{10}$ współistniejących z roztworem stałym ZrO_2 o symetrii tetragonalnej.

P r z y k ł a d I. Rozpuszczono 12% molowych koncentratu pochodzącego z odpadów powstałych przy produkcji kwasu fosforowego zawierającego: tlenki poniższych pierwiastków ziem rzadkich; La - 19,6%, Ce - 63,9%, Pr - 2,6%, Nd - 8,8%, Sm - 0,9%, Eu - 0,3%, Gd - 0,6%, Tb - 0,37%, Dy - 0,24%, Ho - 0,04%, Er - 0,12%, Tm - 0,006%, Yb - 0,028%, Lu - 0,003%, oraz tlenek itrowy 2,6% i 88% molowych soli cyrkonu. Oba roztwory zmieszano, a następnie współstrącono żel za pomocą wodnego roztworu wodorotlenku amonowego. Żel wysuszono i wyprażono w temperaturze 1073 K, z tak otrzymanego proszku uformowano próbki, wypalono je w temperaturze 1773 K. Medialna średnica ziaren spieku wynosiła 0,13 μm . W mikrostrukturze spieku dominowała faza roztworu stałego ZrO_2 o symetrii tetragonalnej przy kilkunastoprocentowym udziale faz uporządkowanych typu $La_2Zr_2O_7$ oraz $Ce_2Zr_3O_{10}$. Wytrzymałość mechaniczna tworzywa wynosi 700 MPa, a odporność na pękanie $K_{Ic} = 10 \text{ MPa m}^{1/2}$.

P r z y k ł a d II. Rozpuszczono 5 m/o koncentratu cerowo-lantanowego i 95 m/o soli cyrkonu. Roztwory zmieszano i współstrącono żel przy pomocy wodnego roztworu wodorotlenku amonowego. Następnie żel poddano obróbce hydrotermalnej w temperaturze 523 K przez 4 godziny. Z otrzymanego proszku uformowano próbki i wypalono w temperaturze 1473 K przez 2 godziny. Spiek składa się wyłącznie z fazy tetragonalnej. Wytrzymałość tworzywa na zginanie wynosi 850 MPa, a odporność na pękanie $K_{Ic} = 12 \text{ MPa m}^{1/2}$.